

آینده از آن کیست؟

■ مهدیه آرابی
دبیر اتاق فکر مجتمع آموزشی جوادالائمه (ع)

جوادالائمه (ع) در این فضای فکری گروهی، با تکیه بر آینده‌پژوهی، سعی دارد تا محیط آموزشی خود را برای مواجهه با جریان نامعلوم آینده آماده کند. از نگاه‌های فانتزی‌گونه به آینده که گذر کنیم، در آینده ما، آموزش از کلاس‌های درس به سمت خودآموزی حرکت می‌کند و توجه به «آموزش‌های تلفیقی» نقطه تمیز مدرسه خوب از مدرسه متوسط خواهد شد.

از سمت دیگر شاید مهم‌ترین و ملموس‌ترین اتفاقی که رخ خواهد داد، گسترش سهم مهارت در آموزش است. «مهارت و دانش» دو بال پرواز به سوی آینده‌اند. پس کوچک بودن یک بال، ما را از پرواز باز خواهد داشت. در حال حاضر اتاق فکر مجموعه در حال پیگیری طراحی‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی با چشم‌انداز حرکت دادن مدارس به آینده در هفت حوزه زیر است:

۱. رویکرد و تفکر غالب؛ ۲. چشم‌انداز؛ ۳. محتوا؛ ۴. روش‌های یاددهی-یادگیری؛ ۵. جایگاه معلم؛ ۶. فضا و محیط؛ ۷. ارزشیابی.

در هر کدام از حوزه‌های ذکرشده طراحی‌ها با پشتوانه پژوهشی صورت می‌گیرد و از صاحب‌نظران و پژوهشگران کشور کمک گرفته می‌شود. از آنجا که نظام محتوا یک نظام متمرکز بالا به پایین است، تغییراتی که باید در محتوا اتفاق بیفتد، باید به صورت تلفیقی با محتواهای متمرکز یا به صورت جداگانه در کلاس‌های اضافه ارائه شود. حال این سؤال مطرح است که مدیران، معلمان و مربیان همراه برای پذیرش این تغییرات و

مهدیه آرابی کارشناسی مدیریت برنامه‌ریزی آموزشی و کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی دارد. وی از سال ۱۳۹۸ وارد مجموعه

آموزشی جوادالائمه (ع) شده و در راستای تحقیقاتش در حوزه «کتاب‌درمانی تحولی» به عنوان مربی کتاب‌خوانی مشغول به کار شده است. اکنون نیز دبیر اتاق فکر در این مجموعه است.

شاید کمی دشوار باشد در جهانی که فناوری هر لحظه آینده‌ای می‌آفریند، از آینده حرف زد. در دنیایی که آینده گاهی در یک قدمی ماست و گاهی آن چنان دور که لمس کردن آن بعید به نظر می‌رسد، پاسخ به این سؤال که آینده آموزش به چه سمتی می‌رود، می‌تواند دستخوش داستان‌های تخیلی بسیاری شود. داستان‌هایی که دانش‌آموزان را با فانتزی شیرین تصور تبدیل شدن مدرسه‌ها به پارک‌های فناوری که توسط ربات‌های همه‌چیزدان اداره می‌شوند، امیدوار و سرگرم می‌کند.

اما واقعیت این است که تغییرات در نظام آموزشی از آنچه به نظر می‌رسد سخت‌تر است. طراحی‌های نوآورانه و اجرای برنامه‌ریزی‌هایی که دانش‌آموزان را به انسان‌هایی سازگار با جهان جدید تبدیل کند، قبل از هر چیز نیازمند ذهن‌ها و افکاری است که لزوم این رخداد را باور داشته باشند. باتوجه به اینکه تغییر سیاست‌های کلی آموزشی متمرکز ایران از اختیار مدرسه‌ها خارج است، باور به تغییر برای مدیران و تسهیلاتگران آموزشی دور از ذهن می‌رسد؛ اما حقیقت این است که تغییردهندگان بازی همیشه از قدم‌های کوچک آغاز کرده‌اند. یک مجموعه آموزشی می‌تواند، با تشکیل یک گروه برنامه‌ریزی، تغییرات چشم‌گیری در نظام آموزشی خود بدهد. اینجا نقطه آغاز تشکیل یک فضای فکری متصل به بدنه اجرایی به نام «اتاق فکر» است.

مجموعه آموزشی

طراحی آموزش‌های تلفیقی چه مقدار آمادگی دارند؟

از سوی دیگر در حالی که اتاق فکر مجموعه در حال برنامه‌ریزی به منظور آموزش و اجرای روش‌های نوین یاددهی-یادگیری از جمله یادگیری معکوس، یادگیری هیبریدی، یادگیری ترکیبی، یادگیری مبتنی بر بازی، یادگیری ایستگاهی، یادگیری بر پایه تفکر سیستمی، یادگیری اکتشافی در فضای باز، مدل آموزشی استیم^۱، یادگیری پروژه‌محور و روش‌هایی است که هر روز بر اساس تغییر فناوری می‌توانند مورد استفاده قرار بگیرند، پاسخ دادن به این دو سؤال حیاتی به نظر می‌رسد:

۱. مدرسه‌های ساخته‌شده تا چه اندازه ظرفیت تغییر دادن فضای خود و هماهنگ کردن آن با روش‌های نوین را دارند؟
۲. مدرسه چه میزان از این تغییرات را می‌تواند خودش ایجاد کند و مدیران چقدر می‌توانند انتظار رسیدن یک بودجه کلان برای تغییر را دور بزنند؟

پاسخ به این سؤالات مشخص می‌کند هر آنچه در اتاق فکر یک مجموعه آموزشی برنامه‌ریزی می‌شود، بدون همراهی مدیران و تسهیلاتگران آموزشی قابلیت اجرایی شدن خود را از دست می‌دهد و آینده‌ای را که در یک قدمی خود تصور می‌کنیم، به آینده‌ای دور تبدیل می‌کند.

نوید یک اتفاق خوب می‌تواند پایان خوشی برای این نوشته باشد. از جمله اتفاقات چشم‌گیری که در اتاق فکر این مجموعه کلید خورده است، اصلاح و بازنویسی فرایند «ارزشیابی» دانش‌آموز است. در جریان تغییراتی که در شیوه‌های یاددهی-یادگیری رخ می‌دهد، تمرکز صرف بر نمره، برای ارزیابی دانش‌آموز، یک واپس‌گرایی محض است. از این رو، طراحی یک پرونده ارزشیابی با دو قسمت کلی و زیرشاخه‌های موردنیاز در حال انجام است. دو بخش کلی این پرونده شامل پرونده تحصیلی و آموزشی دانش‌آموز و پرونده رشد فردی-اجتماعی اوست. امید که جریانات فکری درست، ما را در مسیر پیشرفت و رها شدن از کالبد تفکرات محافظه‌کارانه قرار

دهد. ■

1. Steam